

2. Запобігання та реагування на гендерно зумовлене насильство в умовах війни : посібник для фахівців / Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Київ. ОБСЄ, 2023. 150 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-487-3-28>

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Мельничук Вікторія Олексіївна

*PhD, завідувачка сектору соціально-педагогічної роботи відділу
психологічного супроводу та соціально-педагогічної роботи,
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
м. Київ, Україна*

Війна в Україні, що триває з 2014 року та загострилася після повномасштабного вторгнення росії в 2022 році, спричинила значні соціальні та психологічні наслідки для населення. Однією з таких проблем є зростання випадків домашнього насильства, що пояснюється низкою факторів, зокрема економічною нестабільністю, стресом, військовими травмами та соціальною ізоляцією. Вимушене переселення, економічні труднощі, посттравматичний синдром у військових та загальна нестабільність призводять до зростання кількості випадків домашнього насильства (Офіс Генерального прокурора України, 2023). Дослідження цієї проблеми є актуальним як для наукової спільноти, так і для державних органів влади та громадських організацій.

Основними причинами зростання випадків домашнього насильства є:

- психологічні наслідки війни – ветерани бойових дій та цивільне населення часто стикаються з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР), що може призводити до агресивної поведінки;
- економічна нестабільність – втрата роботи, житла та зниження рівня доходів провокують конфлікти в сім'ях;
- соціальна ізоляція – через бойові дії багато людей змушені перебувати в укриттях, що підвищує рівень стресу та конфліктність;
- алкоголізм і наркотична залежність – підвищення рівня вживання алкоголю та наркотичних речовин як спосіб боротьби зі стресом.
- нестача правової та психологічної допомоги – не всі постраждалі мають доступ до соціальних та правозахисних ресурсів.

Серед чинників зростання випадків домашнього насильства з початком повномасштабного вторгнення росії в Україну у 2022 році є:

- психологічний стан військовослужбовців, які повертаються з фронту (Amnesty International, 2023);
- вимушене переселення та зниження рівня життя (Міністерство соціальної політики України, 2023);
- обмежений доступ до соціальної та психологічної допомоги (ООН, 2023).

Жінки та діти залишаються найбільш вразливою категорією. За даними ООН (2023), значно зросла кількість звернень до гарячих ліній підтримки постраждалих від насильства. Крім того, випадки сексуального насильства з боку військових також стали серйозною проблемою (Громадські організації «Ла Страда-Україна» та «Український Жіночий Фонд», 2023).

Домашнє насильство в умовах війни має серйозні соціальні наслідки, серед яких:

- психологічні травми у жертв, особливо дітей;
- підвищення рівня суїцидів серед постраждалих;
- дестабілізація сімей та руйнування соціальних зв'язків;
- загострення проблеми безхатченків через вимушене залишення домівки постраждалих від насильства.

Для ефективної боротьби з домашнім насильством необхідно вживати таких заходів:

- законодавче посилення: ухвалення та впровадження законів, що передбачають суворіші покарання за насильство та ефективний механізм захисту постраждалих від насильства;
- психологічна підтримка: розширення доступу до безкоштовних консультацій для постраждалих та агресорів, впровадження програм з реабілітації;
- освітні кампанії: проведення інформаційних заходів для підвищення обізнаності населення щодо проблеми насильства та способів її попередження;
- розвиток кризових центрів: створення нових шелтерів та центрів тимчасового перебування для постраждалих;
- співпраця з міжнародними організаціями: залучення додаткових ресурсів та досвіду для боротьби з домашнім насильством;
- навчання правоохоронців: підвищення кваліфікації поліції та соціальних служб у питаннях реагування на випадки насильства.

Наразі, в умовах війни, українська держава та міжнародні організації вже запровадили низку ініціатив:

- відкриття кризових центрів та шелтерів для постраждалих (Міністерство соціальної політики України, 2023);
- створення та діяльність гарячих ліній психологічної допомоги (ООН, 2023);

– навчання силових структур щодо реагування на випадки домашнього насильства (Amnesty International, 2023).

Домашнє насильство під час війни в Україні є серйозною соціальною проблемою, яка потребує комплексного підходу. Важливим є посилення правового захисту, розвиток психологічної підтримки та соціальної допомоги, а також зміцнення міжнародного співробітництва у сфері захисту прав постраждалих. Співпраця державних органів, міжнародних партнерів та громадських організацій є ключовим фактором у вирішенні цієї проблеми.

Література:

1. Офіс Генерального прокурора України. Звіти про воєнні злочини та насильство. URL: <https://gp.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2025).
2. Організація Об'єднаних Націй (2023). Звіт про насильство щодо жінок під час війни в Україні.
3. Міністерство соціальної політики України. Домашнє насильство: статистика та заходи протидії. URL: <https://www.msp.gov.ua/> (дата звернення: 17.02.2025).
4. Amnesty International (2023). Доповідь про порушення прав людини в Україні.
5. Громадські організації «Ла Страда-Україна» та «Український Жіночий Фонд». Аналітичні дослідження щодо ситуації домашнього насильства під час війни.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-487-3-29>

НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Микулець Віталій Юрійович

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін,

Міжнародний економіко-гуманітарний університет

імені академіка Степана Дем'ячука

м. Рівне, Україна

Базовим нормативно-правовим актом, що регулює державну політику запобігання та протидію домашньому насильству є однойменний Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»